СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 233. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 6. жовтня, 1924. VOL. XXXII. No. 233. Jersey City, N. J., Monday, October, 6, 1924. THREE CENTS

Американський Уряд не зміняє свого становища через події в Женеві.

ВАШИНГТОН, 3. жовтня. — Хоча засідання Ліги Народів у Женеві вже виключує програму конференції для міжнародного розоружения, що має бути скликана на слідуючий червень, та хоча се малоби примушувати американський уряд до якоїсь публичної заяви в справі сеї конференції, американський уряд дальше мовчить. Його мовчанку пояснюють як дальше придержування дотеперішнього становища; значить, він далі хоче держатися осторонь від безпосередного вмішування в европейські справи.

Урядники кажуть, що департамент стейту навіть не старався діставати урядові або півурядові звіти про наради та ухвали женевської конференції, але вдоволяєся газетними вістками.

АМЕРИКА ЗАСЯДЕ НА МЕЖИНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НА СЛУЧАЙ ВИБОРУ ДЕЙВИСА.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — Джан Дейвис, демократичний кандидат на уряд президента Злучених Держав, заявив тут публично, що на случай, як він буде вибраним, американський уряд буде офіціяльно засідати на розоружній конференції в Европі.

СЕНАТОР БРУКГАРТ НАЗИВАЄ КУЛИДЖА СЛУГОЮ БАНКИРІВ.

ДІ МОЙН, Айова, 3. жовтня. — Сенатор Смит Брукгарт, провідник так званого фармерського бльоку, виголосив в Емерсбергу політичну промову, в котрій представляв,що республиканська партія находиться під диктатурою банкирів з Вол-стриту, та що Кулидж є лишень креатурою сього бльоку.

Яко републиканець він ще раз публично зажадав, щоби партія усунула генерала Доса з кандидатури на віцепрезидента, бо інакше партія буде мусіти розбитися.

НАЗИВАЄ ДОСА ОБМАНЦЕМ.

ВАШИНГТОН, 3. жовтня. — Мозес Клеп, бувший поступовий републиканський сенатор з Монтани, заявив тут у своїй промові, що генерал Дос, кандидат републиканської партії на віцепрезидентуру, є доказаним обманцем та негідним довіря американського народа. Свій напад опирав Клеп на тому, що Дос боронив одних банкових обманців і то боронив їх на тій основі, що буцімто всі банкирі допускаються таких обманьств.

НОВИЙ ОСЯГ В ЛЕТНИЦТВІ.

ДЕЙТОН, Огайо, 3. жовтня. — Американські військові летуни знова доконали річи, якої досі ніхто не міг доконати. На поли Вилбера Райта, де мають відбуватися великі межинародні воздушні перегони, американський бальон взяв на себе невеличкий літак, і, піднявшися з ним в гору, спустив його до лету.

Літак не вернув до причалу на бальоні, але інжинери кажуть, що вони з часом і сього доконають. Сю пробу вважають великим поступом для військового летництва.

КОМУ ДОГІДНО З ДІТОЧОЮ ПРАЦЕЮ ПО ФАБРИКАХ, ВІДІЗВИСЬ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню-Джерзі, 3. жовтня. — Збори товариства властителів прален заявилися проти проекту змінити американську конституцію на стільки, щоби конгрес мав право заборонити діточу працю по фабриках усіх стейтів. На думку сих зборів вистарчають, як досі, стейтові закони.

ЗА ПОБИВАННЄ ДІТИЙ ВЧИТЕЛЕМ.

ЕЛМСФОРД, Ню Йорк, 3. жовтня. — Через Говарда Голдена, директора місцевої народної школи, наробилося багацько галасу, коли двоє дівчат закинуло йому публично, що він бив їх гумовим канчуком. Директор не перечив закидови, але боронився тим, що побиті діти заслугували на битте.

По довгих коровадах скликано збори родичів шкільної дітвори, і сі заявилися за дальшим здержанням директора. Заяву родичів уважають за їх згоду на тілесне карання дітий учителями.

КРАВЕЦЬ КОРОЛЕМ ПАЧКАРІВ ГОРІВКИ.

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 3. жовтня. — Канадійська поліція попала на докази, що не Макс Пфаф, американський Німець, як каже французька поліція, але канадійський кравець Олександер Адельман є провідником банди пачкарів, що возять горівки до Злучених Держав.

Адельман покинув уже своє кравецтво для свого нового звання, на котрому заробив уже грубі суми, хоча своїм життєм він не показує своїх зарібків.

Канадійська поліція цікавиться питанням, котрі банки давали гроші пачкарям. Вона припускає, що її се буде легко доказати, котрі банки давали, але трудно доказати, що вони давали з розмислом, знаючи, що дають пачкарям. Колиб се вдалося доказати, то американський уряд мігби чіпати за се філії сих банків у Злучених Державах.

ШУКАЮТЬ ЗАТОПЛЕНОГО КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — Кораблі Форм та Спрей, що виїхали на Антлянтійський океан коло Кейп Чарлз у Верджінії шукати за скарбами, що були затонули на кораблі Меридi, вже почали свою роботу.

З нурками й інжинерами, що будуть старатися добути скарби, виїхало теж богато природників, що думають використати нагоду для дослідів морських глибин.

НЕ БАЧИТЬ СПОРТУ

ОГАСТА, Мейн, 3. жовтня. — Національне Товариство Мисливих на Лиси стейту Кентакі запросило губернатора Бекстера на полюванне на лиса.

Губернатор відповів, що на полюванне не приїде тому, бо він не уважає такого полювання за справдішний спорт, бо при справдішнім спорті кожда зі сторін повинна мати хочби яку таку рівну нагоду виграти, а лис на полюванню з гори засуджений на загибель.

ВПРАВИ ПОЛІЦІЇ ПРИ ПОМОЧИ РУХОМИХ ОБРАЗКІВ.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — Поліційний департмент придумав новий спосіб навчання штуки стріляння для своїх полісменів.

Новина лежить у небувалій цілі. Ціллю є простирало, на котре кидається машиною образ рухомого образка. Кидається образки їдучих автів, біжучих людий, звірят. Стріляючі до цілі полісмени дістають приказ, де стріляти. Коли роздається гук вистрілу, біг машини для викидання образків задержується автоматично (самий зі себе) на одну-дві секунди, й стрілець може бачити де попав стріл, бо за полотном засвічується зараз ясна лямпка.

Поліції дістають приказ стріляти до людий не так, щоби вбивати, але щоби їх робити безборонними.

ДЕ НАЙБІЛЬШЕ ПЮТЬ.

Статистика про консумцію алькоголю доказує, що Баварія, що до консумції пива стоїть на першім місці між усіма краями. Кождий Баварець пе річно 255 літрів пива. В Голяндії припадає річно 207 літрів на голову. Розмірно богато пиво пють також у Англії. Коли перед війною кождий Англієць лив приблизно 120 літрів пива річно, то тепер не кожен 148 літрів пива на рік. Щодо консумції спірітуозних напитків (лікерів, горівок, коняків), стоїть Німеччина на першім місці. У Німеччині зуживають річно 500 міліонів літрів. Після Німеччини слідує Франція з річною консумцією 300 міліонів літрів. Перед введенням прогібиції в Зединених Державах зуживали 285 міліонів спіртових напитків Тепер консумція алькоголю в Зединених Державах незнана. В Англії консумція спіртових напитків також не велика, але ще менше зуживають вина. А саме вина пють в Англії лише 75 міліонів літрів річно. В Німеччині пють річно вина 350 міліонів літрів. Найбільше вина пють у Франції, а саме 400 міліонів літрів. То значить, що на кожду голову у Франції припадає річно більше, як сто літрів вина.

ВБИВСТВО ДИР. МАТВІЯСА Й АРЕШТУВАННЯ.

В звязку з убивством дир. Матвіяса в Перемишлі поліція арештувала гімназіяльного учителя Теодора Поліку і ученицю 8-кл. гімназіяльної Іванну Ганчикевичівну, та студентів О. Негребецького і Дужого. У всіх переведено перед арештуванням домашні ревізії.

ТАЄМНА РАДІОСТАЦІЯ В ЛОДЗІ.

Польська поліція викрила в Лодзі таємну радіостацію. Стація була уладжена після найновіщих вимог радіотехніки. Льокаль обсаджено.

ПО АТЕНТАТІ

Канцлер австрійський републики др. Зайпель переслав на руки польського премієра телеграму, в якій в імени австрійського уряду висловлює радість з приводу невдачі атентату на Войцеховського у Львові.

Польські газети розписуються широко про атентат і хемічний склад кинутої бомби, яка на випадок вибуху могла була рознести президента на шматки.

УКРАЇНІЗАЦІЯ НА ЧЕРКАВЩИНІ.

По школах заводять підручники українською мовою. Міське вчительство ворогуючи потай, всеж таки починає українізувати школи. Українізація апарату і радянських службовців почалася заснуванням курсів українознавства. Курси існували 5 місяців, але наслідки незадовольняючі не було здатних керовників і викладів. Так стоїть справа у місті. В окрузі справу українізації поставлено краще, бо робітники на селах і вчительство в більшости селянського походження, тому і справа з українізацією тут простійша. Молодь, що закінчила трудові школи, молода сільська інтелігенція, подає надії, що з ними вже годі буде балакати про українізацію.

НОВИЙ ТИП ФРАНЦУСЬКИХ ЛІТАКІВ.

Сьогорічний перегляд французької воздушної фльоти показав нові моделі літаків, яких мотори мають силу 500 Н.Р. і можуть підойматися до висоти 9.000 метрів, підчас експериментів один з літаків осяг висоту 4200 метрів протягом 13 мінут.

ФАШИСТИ В ГАЗІ.

Дня 2. ц. м., відбулася в Газі столиці Голяндії манифестація новозорганізованої партії фашистів. Демонстранти проходючи вулицями міста кричали: „Смерть червоним".

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ЛЬВОВІ.

Приміром жертвенної і невсипущої праці нехай послужить нам передмісте Львова, Богданівка.

Горожани Боганівки будують саме великий „Народний Дім" в якім міститиметься: школа 8-кл., читальня „Просвіти" Захоронка, Сокіл, Філія Міщанського Брацтва і Кооператива. Крім того буде там і велика галя для театральних вистав.

Дім коштуватиме 235.000 золотих і буде окрасою міста Львова. Плян робив безкорисно інж. Нагірний, а роботу виконує буд. Дзедзінський.

Що місто Львів дістане такий дім то заслуга жертвенности краю і муравлинної праці громадян: о. Гаврилюка, Грицкова, Сенюти, Голдана, Шумляка, кулика, Шведика, Яроша, Саботовича, Яибора і пані Голданової.

В роботі дуже помогли дві „сотні", будівельна і робітнича з яких одну зорганізував о.пр. Куницький.

З громадян поза Богданівкою належить згадати інж. Федецького дра Ст. Федака і дра Марітчака, які багато зробили в тому ділі.

„СОВІТСЬКИЙ КОМІСАР.

Дня 10. ц. м. відбулася у Відні вистава комедії Чиркова під повищим заголовком. Премієра відбулася в 60 роковини уродин автора, який приїхав на неї з Праги. Публика і преса приняла песу, проти якої безуспішно протестувало совітське правительство, з запалом. Є це перша песа з історії совітської влади.

САВІНКОВ ПРО ПОЛЬЩУ.

Совітські газети друкують обширні зізнання Савінкова на розправі. Між иншими про Польщу Савінков висказав осьяк: „Видалення з Варшави приняв я з почуттям полекші. Всім до поїзду а мое серце тішилося, що мене викинено з того проклятого краю".

Українці підпалюють і вбивають польських наїзників у Східній Галичині.

ВІДЕНЬ, 3. жовтня. — Відомости з Польщі подають, що у Східній Галичині Українці зачали підпалювати польських кольоністів і вбивати польських урядовців, котрі допускались звірських насильств над населенням.

ЛІГА НАРОДІВ ПРОТИ СПРАВЕДЛИВОСТИ.

ЖЕНЕВА,Швайцарія, 3. жовтня. — Литовська делегація в Лізі Народів домагалась провірення справи столиці Литви Вильни з округом, яку розбоєм захопила Польща. Проти домагання Литви виступила Польща, „мала антанта" (Чехо-Словаччина, Югославія і Румунія) та Франція.

Навіть Англія підперла Польщу, а се, як кажуть, тому, що англійські капіталісти одержали концесії від Поляків на вируб лісів.

З уваги на те Ліга Народів відкинула домагання Литви, хотяй давнійше сама добивалась за віддачею Вильни її правному власникови, Литві.

АМЕРИКА І ЛІГА НАРОДІВ.

ЖЕНЕВА, 3. жовтня. — Член французької делегації в Лізі Народів, бувший премієр Арістід Бріян, заявив кореспондентам, що колиб Америка належала до Ліги Народів, то не було-б небезпеки нової війни.

Він висловив надію, що Америка візьме участь у всесвітній розоружній конференції і вступить до Ліги Народів.

До його заяви привязують ваги з уваги, що він може небаром бути наслідником Erріота.

РАДА ЛІГИ НАРОДІВ ЗБЕРЕТЬСЯ 15-ого ПАДОЛИСТА.

ЖЕНЕВА, 3. жовтня. — Рада Ліги Народів збереться тут дня 15-ого падолиста с. р. на спеціяльну сесію, щоб обговорити приготовання пляну всесвітньої розоружної конференції, яка має тут відбутись в червні, 1925 року.

ПЕТЛЮРА І БАЛАХОВИЧ.

МОСКВА, 3. жовтня. — Тутешні газети пишуть, що Семен Петлюра і провідник білоруських повстанців Булак Балахович знову організують повстанські відділи до находу на совєтську територію.

48-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

ЛОНДОН, 3. жовтня. — Англійське правительство згодилось на введення 48-годинного тижня праці для робітників в Англії і предложить сей проект парляментови.

ВЖЕ БОЯТЬСЯ КОНСЕРВАТИСТІВ.

ЛОНДОН, 3. жовтня. — Ліберали не хотять слухати Есквита і братись разом з консервативами валити правительство Мекдаледа. Вони кажуть, що сим видвигнули-б консервативів, а себе підкопали би.

ТУРКИ ПРОТИ БРИТАНЦІВ.

ЛОНДОН, 3. жовтня. — З Месопотамії, в Азії, повідомляють, що Турки нападають там на Британців і грозять, що їх силою прогонять з Мосула.

Недавно вони обстрілювали британські літаки і один зістрілили.

ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКІ ПЕРЕГОВОРИ.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — Тут відбуваються французько-німецькі переговори в справі заключення торговельного договору.

ЗІЗД МИРОЛЮБЦІВ.

БЕРЛІН, 3. жовтня. — Тут відбувається 23-тій світовий конгрес миролюбців.

ГОЛЯНДСЬКІ ЛЕТУНИ.

АМСТЕРДАМ, Голяндія, 3. жовтня. — Голяндці бояться за своїх летунів, котрі тепер в дорозі до Індії. Сьогодня не було від них жадної вістки і вони не прилетіли до Білгороду, столиці Сербії, де їх вижидано.

НЕДУГА АНАТОЛЯ ФРАНСА.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — Славний французький писменник Анатоль Франс тяжко захорів.

ДЖЕКІ КУГЕН У МУССОЛІНІЯ.

РИМ, 3. жовтня. — Сьогодня був 10-літній хлопчина Джекі Куген, відомий американський кіновий актор, на авдієнції у італійського премієра Муссоліні.

УРОДИНИ ГІНДЕНБУРГА.

БЕРЛІН, 3. жовтня. — Сьогодня 77-і уродини генерала Гінденбурга. Із сеї нагоди він одержав телеграму з желаннями від бувшого кайзера Вільгельма.

АВТОМОБІЛ.

ЛОНДОН, 2. жовтня. — Сьогодня в палаті громад противники премієра Мекдоналда зачіпили вже справу автомобіля, який подарував йому сер Александер Грент, разом із передачею своєї компанії на суму 30,000 фунтів стерлінгів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Уряд. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЛИШЕ ПРОБА, ЧИ ІНО ТІЛЬКИ АҐІТАЦІЯ?

Збір Ліґи Народів приняв проти-воєнний плян Бенеша. Коли парляменти 13 держав його приймуть, буде скликана нарік всесвітня розоружна конференція; а коли ся прийме сей плян, хотяйби зі змінами, так Ліґа Народів з допомогою своїх мирових судів має правити світом. Вона має скасувати війну яко безправство і злочин і при помочі оружної сили всіх держав удержувати мир у світі. Всі держави мають їй віддати до розпорядимости свої оружні сили, а Ліґа Народів яко їх екзекутивна зверхна влада має тої сили вживати для удержання мира, сим робом, що коли яку державу проголосить наїзником, то виступить усею тою своєю силою проти того наїзника.

* * *

Як красно се виглядає, не правда? Неначе в казці.

Та воно покищо дійсно лише в казці, яка називається плян Бенеша.

Ще не знати, чи буде всесвітня розоружна конференція в 1925 році.

А як буде, не знати, чи удасться.

А як вдасться, не знати, чи взагалі що з того всього буде.

Правду казати, надії на се нема, бо ніщо у світі НЕ ЗМІНИЛОСЬ, не змінилось у користь замирення та успокоєння світа, аби на основі такої зміни будувати надії на успіх казкового пляну Бенеша.

Світ, а особливо европейський та азійський, як складався з ВОРОГІВ, так і далі складається. Ріжниця хиба та, що вороги щораз більше вороже до себе ставляться.

Найшлися сиромудрі фільософи зі школи старих дипльоматів, котрі хотять ворогів перемінити у приятелів своїм універсальним ліком, який називається Ліґа Народів.
версальним ліком, який називається плян Бенеша.
то треба їх замкнути в одну комору, звану Ліґою Народів, а вони доразу полюбляться і стануть приятелями.

Інші скажуть інакше; скажуть, що вони там поріжуться.

Але перше і основне питанне, чи ті вороги дадуться замкнути у одну комору, а як дадуться замкнути, чи будуть повинуватись якійсь спільній владі, котрій самі дадуть силу? Чи схотять вони самі собі босувати, коли се було-б проти них?

* * *

Все те виглядає на казку. Нині всі члени Ліґи Народів годяться на плян Бенеша, бо він не заїздить на їх обісте, але як заїде, буде за пляну Бенеша як було перед пляном Бенеша. Держави знову поділяться на ґрупи, які стануть проти себе і війна буде тим близша, чим більше теперішні миротворці будуть приготовані до війни.

* * *

Спосіб на всесвітній мир є, а він такий: Дати всім народам СПРАВЕДЛИВІСТЬ. Се значить, признати їм вільну волю самоозначитись і побудувати свої власні держави та обєднатись у Ліґу по добрій волі і з ясно зрозумілого бизнесу.

Якби Ліґа Народів успіла була такий ПЛЯН ЧОЛОВІКА перевести проти пляну вовка в людському одінню, то тоді плян Бенеша був би реальним а не казковим пляном.

А так до здійснення таких плянів як Бенеша ще дуже далеко і можна сказати, що се лише проба або й тільки аґітація за миром і поставленнем війни поза закон.

СПІРКА ІЗЗА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

Підчас советсько-анґлійської конференції в Лондоні, як відомо, Раковський зложив декларацію в справі Східної Галичини.

Польський посол у Москві запротестував проти сеї декларації, заявляючи, що вона суперечна з постановами риського договору, а справа Східної Галичини остаточно поладнана на міжнародньому терені.

Советський уряд відповів, що не вважає, аби справа Східної Галичини була міжнародно поладнана, і що вправді зрікся прав щодо території, але інтересує його доля Українців у Галичині, яким польський уряд повинен дати змогу користовати з прав самовизначення.

* * *

Ся спірка не має більшого значіння з уваги на безсильність большевиків, а також і з уваги на те, що заяв большевиків не можна брати серіозно. Усе вони мають до заміни і на продаж.

В Ризі одного дня ставали вони в обороні Галичини, а на другий день відступили. Таксамо зроблять в Лондоні, Москві, чи й у Владивостоці.

Смішна теж виглядає большевицька заява, що вони віддавали Польщі на поталу лише ТЕРИТОРІЮ. Чи вони гадали, що Польща дасть свободу 8,000,000 українського народу, які жили на тій території?

Чейже вже такі глупі не були?

Таксамо нехай і тепер не будуть такі дурні і нехай не вірять, що Українці вірять їх баналам. Українці знають ціну большевицькій фарисейській політиці, яка чим більше служить панам, тим більше хоче одурювати хлопів.

ЗАГОСТРЕНІ ПОЧУВАННЯ

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

IV.

У відповідь на статтю п. М. Левицького і на фелєтон А. Яблоновського, та ще де-котрі замітки, крім уже зреферованої нами поважної й дотепної статті п. В. Григорева, зявилося в газетах „Дни" і „Руль" ще кілька статей та уваг. Між ними звертають увагу лист до редакції і стаття де-котрих із наших землячків з тієї породи, що „за шмат гнилої ковбаси" і т. д. Лист до редакції підписано „атаманами" Струком і Хмарою, а стаття — якимсь Л. Янченком, „тоже малороссом". Перші підписалися „за Всеукраинскій Об'единенный Крестьянскій Комитет", другий — за себе самого.

Перші звертаються до московської еміґрації з порадою плюнути на ввесь т. з. український рух, бо, мовляв, усе се „тільки шулерська гра РКП і рідних їй петлюрівсько-палійських болотних огнів", а от ліпше послухати їх, „атаманов", бо вони суть представники 40-міліонового українського народу, „который считаєт, что Украіна должна бить органіческі составной і неот'емленой частю **Велікаго Комплекса будущей Всеславянской Демократіческой Федераціі".**

Не пому стриматись від спокуси навести ще й дальший уступ з атаманського листа, переклавши його на нашу мову.

„Безмежна відданість українського Селянства своїй Матері Росії підкреслена подіями останніх 10 літ, протягом котрих український народ віддав їй 2 міліони своїх кращих синів".

Бачу, що читачі вже навіть не обурюються, читаючи се паскудство, а лише здивовано перепитують один одного: „Що се таке? Звідкіля? Що се за „Всеукраинскій Об'единенный Крестьянскій Комитет" і „Велікій Комплекс" (слівце, слівце яке! відразу видко „образованность" атаманів!)? Але, далебі, се все зовсім не так лячно, як може хто собі уявить. Увесь ótой „Крестьянскій Комитет", що репрезентує 38 (в другім місці — 40) міліонів українських „крестьян", складається з... чотирьох людців: „возглавляється" він відомим і Галичанам ґенералом Грековим (він-же — „атаман Чорнушенко-Сагайдачний"); крім нього, в „Комитетѣ" галицький москвофіл Козакевич, та вищезазначені два московських офіцери під псевдонімами—Струк і Хмара (прохається не змішувати першого з забитим большевиками отаманом Струком, українським ес-сером).

Нікого ся чвірка, звичайно, не репрезентує, тим паче 38-міліоновий український народ! Після розвалу бл. пам. Національного Союзу у Відні чотири роки тому, славнозвісний ґенерал, опинившись у скруті і, не підпертий Головним Отаманом Симоном Петлюрою, пустився на вигадки, щоб роздобути грошенят н апрожиття за кордоном. Для сієї цілі зібрав отих субектів, оповістив свою ґрупу якоюсь політичною орґанізацією і видурив у Поляків чималу таки квоту, на крихти від котрої видав у Відні, українською і французькою (до речи мовити, поганенькою) мовою, кілька паскудненьких по змісту чисел газети „Україна", виляявши в них п. С. Петлюру в останній спосіб і приміщавши до своєї „чесної кумпанії" Богови винного п. Винниченка. Коли Поляки розчовпали, що се за братія, то припинили свої милости, і зори алчущих і жаждущих „атаманов" звернулися до Чехії. Чим можна взяти Чехів? Атамани гаразд розскусили, що Чеха й хлібом не годуй, а тільки співай йому про братів Славян і славянську федерацію на чолі з Росією. І от, замісць „України" українською мовою, щось коло року тому, зявляється несподівано „Крестьянская Украина" московською мовою, з орієнтацією на Чехів і їхні „коруни". Таке походження отого „Вилікаго Комплекса будущей Всеславянской Демократіческой Федераціі".

Не думаю, щоб Чехи були такими простаками, як Поляки, і відсипали спритним атаманам хоч трохи від своїх „корун". Проте, як бачимо, атамани не ґублять надій і „действуют", помагаючи нашим ворогам поборювати той ненависний „украинскій сепаратизм".

Не варто було-б так довго зупинятися над характеристикою сієї грековської кампанії, коли-б її листом до редакції московських ґазет не скористувалися московські „щирі демократи" з ґаз. „Дни" і не підперли ним своєї позиції супроти п. М. Левицького, видрукувавши його навіть у тім самім числі, що й статтю шановного нашого письменника.

Відхрещуючись у своїй передовиці від усякого потворного московського націоналізму й централізму, п.п. „щирі демократи" всю провину за „загострене почувань" складають лише на „инородців", яким закрутилося в голові від „часу націоналізма" і в яких „чад революції занадто швидко обернувся в чад мстивого і нерозважного націоналізму". І певне, як доказ, що не всі Українці, а лише „кучка", вчаділи з ненависти до Москалів, запобігливо навели лист „представників 38-міліонового українського народу", супроводивши його такою „авторитетною" примішкою: „Листа орґанізації, що зветься „Всеукраинським Об'единенним крестянским комитетом", друкуємо з деякими скороченнями, як документ, що характеризує **одну з течій серед Українців-еміґрантів".** Друкують, навіть не перевіривши, не розпитавши, чи істнує така „течія", і хто вони, отї „отамани": лають Українців за „сепаратизм", розписуються в відданости „Матері Росії" — чого-ж більш! Арґумент! Можна й очі заплющити на те, в яку брудну компанію попадаєш, солідаризуючись з атаманами.

Навіть правий „Руль" (число 1137.), сей повсякчасний оборонець цілости „единої неділимої", з огидою реферує своїм читачам тільки приємні своєму московському серцеви місця з атаманського листа, а наприкінці не видержує його запаху і, обтираючи руки, червоніє й вибачається перед порядними людьми:

„Для того, щоб оцінити, в якій мірі уповноважені зїзду 119 р. в Свентові авторитетні установлювати, що думає 40-міліоновий народ, наведемо ще таке місце з листа:

„Нарешті з формального боку, льояльність українск. селянства загально-руській національній справі засвідчена документально 29. V. 1919 р. в декляраціі „обожаемаго всем Крестянством" України його Вожда, атамана Григорева".

„Можна все-ж таки сумніватися, — закінчує „Руль", — щоб покликанне на „обожаемаго всем крестьянством Украины" атамана Григорева мала в очах суспільства ту доказову силу, котру надають їй атамани — автори листа". (Ще-б пак!).

Всі ми знаємо, що атаман Григорев — бандит, забитий своїм колеґою Махном, і „Дни" се також добре знають, остільки добре, що якраз наведене „Рулем" місце з листа атаманів „скорочують", бо-ж кождий читач, прочитавши його, відразу зрозуміє, з ким має діло, і всі випади супроти українських сепаратистів пропадуть. А „Дням" сього не хочеться, бо їм треба за всяку ціну розбити залізну льоґику і правду п. М. Левицького.

Так дбають про „русско-украинское" порозуміннє щирі московські демократи. І кажіть після сього, що не прав був отой Кавказець, коли сказав: чи ви соціялісти, чи ні, мені байдуже; досить, що ви — Москалі, а значить і мої політичні вороги.

На сьому скінчу. Правда, вискочив з московських конопель супроти п. М. Левицького ще й малоросійський Пилип, п. Л. Янченко, якого врятувала від червоних, як він сам признається, українська залізнича дивізія; але всі писання сього панка, сього „вихреста", зводяться до „арґументів" таких „вихрестів", як Вергун, Дудикевич, Панас то-що. Тому й зупинятися над його блягузканнем не варт, хіба що з огидою одвернутись.

С. Черкасенко.

ЯКІ ТО ВЕЧЕРІ ЧУДОВІ.

Жовкне ліс, мов золотом вкритий,
Заходить сонце за обрій,
Повіяв вітер, з поля сердитий,
Посипалось листячко як рій.
Понеслось воно кудись світами,
Хто зна, де буря занесе;
Гудить сердито вітер лісами,
Без жалю жовте листя рве.
Червоний захід, ліс змінивсь
В масу палаючих огнів,
Немов вже весь світ запаливсь,
Це чар осінніх вечерів.
Горять хмари, в чудних красках;
Червоні, жовті, і пурпорові,
Весь світ в загадочних казках,
Які то вечері чудові.

Дмитро Захарчук.

Кінстон, Па., 20. вересня, 1924.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим подається до відома, Владика Кир Константин відвідає нашу Каплицю св. Ів. Хрестителя при 367 ST. PAUL'S AVE., на горі міста в Джерзи Сіті в неділю, дня 5. жовтня о годині 3-тій пополудни. Просимо всіх наших прихильників прийти і звеличити се наше свято.

ЗА КОМІТЕТ УКР. ГР. КАТ. ПАРОХІЇ СВ. ІВ. ХРЕСТ.:

о. Лев Вань, парох.

Борис Ґрінвальдт.

СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ.

Червонеє коло
Ховалось за ліс,
Від нього навколо
Проміння ллилились, —
Залляли червоною повінню гай,
Мов пекло зробився тихесенький рай...
Хитаються тіни,
Квітками покриті,
В чарівному світі
Мов кровю политі...
Виходять червонії постаті скрізь...
І в шати огневі одівсь верболіз...
Смереку вітвисту,
Тополі стрункі,
Травицю барвисту,
Шумливі струмки.
І неба блакитний захмарений звід —
Усе закрівавив величний відхід...

НОВО-ЗАЛОЖЕНА ШКОЛА

при PITT & STANTON STREET і 10 RUTGERS ST., в НЮ ЙОРКУ.

Комітет Українських Шкіл при **Pitt & Statnton St.** та **10 Rutgers St.**, подає до відома українським Родичам з дотичних округів, що правильна наука **в новозаложених школах лічиться в понеділок, дня 6. жовтня с. р., точно о 5. годині пополудни.**

Українські Родичі з даних округів!

Нехай ні одна родина з вимінених округів не забуде післати свої діти до Української Школи! Котрі з українських родичів занедбають сей обовязок, ті нехай самі собі припишуть, коли їх діти колись будуть цуратись їх.

Дальші вписи в поданих школах продовжувати-муться кождого дня першого тижня науки від 4.30 до 5. год. пополудни.

З РАМЕНИ УКР. ШКІЛЬНОЇ РАДИ В НЮ ЙОРКУ.

За ШКІЛЬНИЙ КОМІТЕТ ПРИ PITT & STANTON ST.:

Дмитро Перепилюк, Михайло Борис, Петро Яремко.

ЗА ШКІЛЬНИЙ КОМІТЕТ ПРИ 10 RUTGERS ST.:

Іван Дерех, Павло Стахів, Дмитро Стешин.

ОПОВІЩЕННЄ.

ПОЗІР ГОРОЖАНИ В НЮ ЙОРКУ!

В четвер, 9 Octobra 1924 о 8. вечером в Українськім Демократичнім Клюбі при 59 St. Mark's Place Др. Л. Цегельський виголосить РЕФЕРАТ на тему **„Для чого Українці повинні брати участь в американській політиці і виборах"**, а також **Др. В. Серович**, кандидат на конгресмена, виголосить реферат на тему **„Загальний огляд в політиці на часі"**. 233-35

Вступ вільний також горожанам нечленам.

Виділ.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ НА ВАРШАВСЬКІМ КОНҐРЕСІ

Львівські враження. — Український привіт польським гостям. — Відповідь „господарів". — У Варшаві. — Студентська література. — Боротьба на три фронти. — „Тяжке місто" свою репутацію оправдує.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

II.

Делеґати ЦЕСУС-а — ті самі, що були в Будапешті — не поїхали безпосередно до Варшави, а заїхали по дорозі до Львова, щоб набратись краєвих свіжих вражінь і ввійти в особистий контакт з краєвим студентством.

Вражіння вийшли аж надто „живі" й „свіжі"!

Саме підчас побуту наших делеґатів у Львові туди завітали з Варшави участники міжнародного студентського конґресу. Ясна річ, що „режисура" була в руках польських студентів. Гостий водили по „польському" Львову, показувати їм польську культуру, вихваляли перед ними польський „творчий геній"...

Та студенти, хоч би навіть і французькі — це не маршал Фош. Вони мають вуха не тільки для брехні, але й для правди. Щоб ця правда до них дійшла, українські студенти **українського** Львова видрукували (у французькій мові) й поширили серед студентів-гостей таку летючку-відозву:

„Товариші,

Українські студенти, котрих країну Ви відвідали, шлють Вам братерський привіт.

Це — поневолена українська земля, яку Поляки представляють Вам за свою;

Українським студентам відмовлено в праві приняти участь у конґресі у Варшаві, аби замовчати факти переслідування українських шкіл;

Український університет вже три роки істнує у Львові, як нелеґальна установа, ховаючись у таємних помешканнях і переслідуваний поліцією;

Під цю хвилю ми навіть позбавлені можливости поінформувати Вас про наші відносини й про нашу боротьбу.

Центральний Союз Українських Студентів".

На слідуючий день по тім, як поширено цю летючку, львівська поліція арештувала українську студентку **Полю Карванську**, й студентів: **Михайла Кушніра, Володимира Гафтковича, Володимира Ленницького, Едварда Ґронського та Івана Харкова.** Офіціяльна підстава арештован: ці студенти „зложили привітання чужоземним делеґатам". Неофіціяльна: вони поширювали повищу летючку...

Арештовання відбулись дня 14. вересня. А дня 15. вересня зробила польська поліція аж **три ревізії в Академічнім Домі**, одну по другій. Кожду ревізію робив новий відділ поліції, аби знайшлось те, чого попередній відділ недобачив. Але поліція нічого не знайшла.

*

Набравшись у Львові таких „живих" і „свіжих" вражінь, наші делеґати приїхали дня 16 вересня до Варшави.

Разом з трома праськими делеґатами приїхали також краєві делеґати **Любомир Макарушка й др. Домбачевський** (останній як експерт і журналіст). Мав ще приїхати з Німеччини делеґат **Кожевників**, але на нім Поляки відігрались: так-таки, й не дали йому візи, й він загруз у Ґданську.

Не зважаючи на великий брак коштів і засобів, наші делеґати привезли на конґрес чимало інформаційної та аґітаційної літератури. Скромно, дуже скромно виглядає ця література з зовнішнього боку, але треба мати на увазі, що це все збиралось, писалось, складалось і друкувалось студентськими руками, що кошти для цих видань черпались виключно з порожніх студентських кишень...

Одним з цих видань є спеціяльне число „Студентського Вісника", видане англійською та французькою мовами. Тут крім богатого й ріжноманітного тексту про українське вище положенне на українських землях знаходило дуже цікаві фотографії з „життя" українського „тайного" університету у Львові. На студентів-европейців ті фотоґрафії зроблять особливо сильне враженнє...

Другим виданнем є спеціяльний звіт про діяльність ЦЕСУС-а (французькою мовою). Цей звіт не пошкодило-б і нашому суспільству докладнійше простудіювати, щоб воно побачило, героїчно бореться ця молода орґанізація не тільки за поліпшення становища своїх членів, але й за українську національну справу взагалі.

Окремі мапи, привезені на конґрес, змальовують наглядно сферу діяльности ЦЕСУС-а й поширеність українських високих шкіл на українських землях та в Чехословаччині.

Треба справді подивляти енерґію наших студентів, що за такий короткий час і з такими незначними коштами, як ті, що стоять до їх розпорядження, спромоглись все це написати, зібрати, скласти, й видати! Старша наша ґенерація, що „фахово" займалась політикою й мала до своєї диспозиції грубі міліони, цього не вміла...

*

Становище наших делеґатів на варшавськім конґресі зразу зясувалось, як дуже складне й тяжке. Варшава справді показала себе „тяжким для нас містом".

До 16. вересня інтереси України офіціяльно заступала Анґлія. Коли приїхали наші делеґати, вони чемненько за цю добру послугу й взяли справу в свої руки.

Першим ділом вони зложили протест проти зволікання з візами для українських делеґатів і проти цілковитого недопущення на конґрес одного представника українського студентства (п. Кожевникова).

Приступивши потім до участи в біжучих нарадах, наші делеґати стрінулися з **цілою низкою перешкод і труднощів.** Насамперед **Поляки** заявили, що ЦЕСУС не має права репрезентувати українського студентства західних земель України, спеціяльно Східної Галичини. Це — польські горожани, і їх заступає — польська делеґація!!!

Потім запротестувала **московська** студентська орґанізація ОРЕСО. На її думку, ЦЕСУС не має права говорити й від імени придніпрянського українського студентства, бо в складі ОРЕСО є аж 4,000 „Малоросів" які ЦЕСУС-а не визнають.

Нарешті, прийшов протест і від праських студентів **большевиків**, які заложили орґанізацію ДОПС („Ділове обєднанне поступових студентів") Ця орґанізація твердить, що ЦЕСУС взагалі не має права нікого репрезентувати...

Проти цього обєднаного натиску **ляцько - московсько-большевицьких ворогів** наша мала делеґація лише з трудом відборонює свої позиції. Можливо, що їй кінець-кінцем прийдеться опустити конґрес і передчасно попращатися з „тяжким для нас містом Варшавою".

Прага, 19. вересня.

Радянин.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРИЗНАННЄ ЗА ОРҐАНІЗАЦІЙНУ ПРАЦЮ

IX.

Тов. „Запорозська Січ" в Мінеаполіс, Міннесота, відділ 385 У. Н. Союза. Старий відділ з перед реформи. Має тепер 139 повнолітних членів і 92 дітий, разом 231 всіх обезпечених. Товариство зорґанізоване в 1912 р. Істнує 12 літ. Має власного маєтку около півтора тисячі дол. Першими членами основателями того Т-ва були: Микола Шипорт, Петро Андрушак, Олекса і Іван Козаки, Ілько Забавський, Силвестер Стібак, Михайло Стех, Клим Проць, Григорій Петруневич, Станислав Брик і Петро Шебат. Через цілий час свого істнования це Товариство відзначалося солідною орґанізаційною роботою і складним урядованнем маючи все охочих і здібних урядників. Члени того Т-ва кромі привілеїв в У. Н. Союзі, користуються еще допомогою з власної місцевої каси з якої досі членам виплачено понад тисячу дол. титулом бенефіту в случаях коротко тревалої нездібности членів до заробковання. Т-во веде провід громадського життя в Мінеаполіс і околици. Між членами Т-ва є богато щирих орґанізаційних і народних робітників котрі піддержують так орґанізаційну як і льокальну громадську працю. Рідному краєви шлеся з відтам велика й постійна поміч. Тов. „Запорозська Січ" в Мінеаполіс, Мінн. зорґанізувало в першій половині 1924 р. самих повнолітних нових членів 45. Кромі того заходом членів того Т-ва повстав в сусідній місцевости окремий новий відділ У. Н. Союза.

В склад сьогорічного уряду Т-ва вхôдять: Микола Бойко, (ліво); Петро Чучман, (в середині); Петро Бутрин, (право). Їх фотоґрафії міститься як заслужене відзначенне за зорґанізоване найбільшого числа нових членів до У. Н. Союза.

ПЕТРО ЧУЧМАН, предсідатель від. 385. У. Н. Союза
род. Зуличі, Золочів, Галичина.
Членом У. Н. Союза від 28. лютого 1921 р.

МИКОЛА БОЙКО, секретар від. 385. У. Н. Союза
род. Убине, Камінка стр., Галичина.
Членом У. Н. Союза від 31. серпня 1922 р.

ПЕТРО БУТРИН, касієр від. 385. У. Н. Союза.
род. Тернопіль, Галичина.
Членом У. Н. Союза від 25. листопада 1909.
До від. 385 прийшов 30. червня 1915 р.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

Трой, Н. Й. У нашій місцевости єсть не мало Українців, думаю, що є їх около три сотки самих дорослих. Єсть у нас нова українська православна церков, котру побудувалисьмо тому 9 років взад. Церков єсть величава і стоїть на одній з головних улиць на розі. Довкола церкви мешкають найбільше наші Українці. Єсть у нас також відділ У. Н. С., Сестрицтво св. Ольги, а що найголовнійшим єсть у нас Кружок Української Молоді, котрий доперва пару місяців, як зорґанізований а вже так гарно розвивається, що аж чужі люди завидують. Єсть їх около 50 членів і вони вже робили чотири пікніки, робили вже і баль, а минувшого місяця постаралися о позволення від майора міста на танці на улиці, вечером протягом тижня та ріжні виграви. Кождий день в тиждень випала красна погода, і людий було подостатком, так що вдалося їм заробити 1.500 долярів. Сю суму жертвували на Церков. Такої молодіжі, як в Трой желаємо кождій нашій українській громаді.

Честь і вам сини і доньки від цілого тройського загалу **С.**

Янґставн, О. Нещастя на гладкій дорозі. Дня 28. вересня б. р. вертала з церкви Марія Мандяк. Переходячи через улицю, подивилися в одну сторону чи не їде який автомобіль тим часом з другої сторони надіґнав якийсь ниґер з автомобілем і вдарив її з таким розгоном, що машина тягнула її 150 фітів. Передні колеса переїхали і живіт, задні ноги і так нещасливо покалічену дівчину забрали до шпиталю.

Бриджпорт, Конн. В нашій місцевости українська школа зачинає розвиватися, дітвора горнесь до своєї науки, однак ще не всі діти ходят! Родичі повинні постаратись, щоби діти посилати до школи, то не дуже богато три рази в тиждень, в понеділок, середу і пятницю, в церковній гали. Учителькою є пані Демчук.

Родичі своїх дітий не встидайтесь української мови, а висилайте поки час, бо потому буде за пізно! Українські патріоти не спіть блаженним сном, пора вам пробудитись і взятись до праці, дивіть ляцька рука давить все що українське. Не даймо рідному краєви загинути, збираймо жертви і посилаймо до „Обєднання". Тілько єсть одно товариство а то Укр. Січ, котре при кождій нагоді збирає жертви для рідного краю. А де решта три (3) відділи У. Р. Союза, котрі ніколи своєї лепти на рідний край не дали. **Г.**

М. Ковальський.

„Київ, Карпати, Кубань".
П. Теляшко.

I. Я ждав Його...
Чекав я заклику туди,
де дві зорі, як сон, цвили:
Одна скорботная, німа
блакитним маревом покрила
Карпати, Київ і Кубань...
А друга — жовтоволим полумям
я сама не знала, [тремтіла
кому й куди...
А всюди, всюди
на всіх шляхах, на всіх стежках
огні, як жар, червоні миготіли,
як кров — червоні,
як ніч — страшні,
як сон — зловіщі...
Я ждав Його...

II. І Той прийшов, кого я ждав...
Молились зорі... Світ мовчав...
І він мовчав...
На грудях кров запеклая від ран...
в очах огонь ще жеврів невгасимий,
у закутках повік ховалась скорб—
і він мовчав...
Молилась тиша —
і він моливсь ...
І зрозумів я заклик той —
і я всміхнувсь...
В очах моїх блиснула радість —
і з під чола розбіглись думи,
на всі боки порозбігались —
в мечі стальні обертались...
І Він всміхнувсь...
І скорбна усмішка,
але щаслива
промінням теплим засвітила
на тих полях, де бій кипів,
де меч бренів,
де меч дзвенів...
І дзвоном геть покрив
Карпати, Київ і Кубань...
Огні червоні блідли і тремтіли,
і жах ховав своє обличчя в складках мороку,
який звикав, як дим...
І там, де дзвоном-усміхом проходив меч —
троянди білі розцвитались
і цілували перше соняшне проміння,
яке в майбутнє несло світло
нової ясної доби...

III. І з тих часів
Моїм мечер є радість сміла,
Моїм щит оме усміх молодий.

20.II. 1923.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ.

ВУДГЕЙВЕН, Н. Й.

Кладовище революції і свободи

Коли в якій державі побачиш на вулицях повно війска, будь певний, що там нема свободи. Бо тільки тиранія потребує богато баґнетів і крісів у спокійний час. Де загал народу вдоволений, там нема ніякої потреби на оружну силу.

У Швайцарії штука побачити вояка; таксамо у Швеції, Норвеґії, Данії, а навіть в Англії нема великих армій. Злучені Держави обходяться також дуже незначним числом війска. Усі ті держави не потрібують боятися ніяких переворотів, бо великанська більшість горожан є вдоволена з істнуючих порядків і тої влади, яку самі вибрали.

Коли читаємо про Кремлін, у якому сидять головачі „Союзу Совєтських Соціялістичних Републик", то зараз нагадуються часи Нерона і страшних римських імператорів, які загарбали самовладну силу від нещасної римської републики.

Як римські деспоти оперли свою силу на преторіянах і на збройній силі леґіонів, так нині большевицькі самовладці видерли собі усю силу із рук народу і при помочі війска тиранізують цілий край. Чи хто бачив, як бував в Вашинґтоні, щоби довкола помешкання презідента і ріжних урядових будинків стояло війско? А може хто видів наготовані машинові кріси, канони і ручні ґранати?

Ніяк ні! Увесь уряд наймогучійшої у світі держави не потрібує заслонювати себе баґнетами і крісами перед своїми горожанами.

А у Кремліні сидять „спасителі людства" за грубими мурами, за цілим рядом дверий і замків, за кількакратним кордоном війска, під охороною крісів, гармат, бомб і літаків — і всетаки дрожать перед гнівом народних мас, яким буцімто добро принесли.

Недиво, що ті потвори живуть в безупиннім ляку. Вони вимордували кільканайцять міліонів людий, по яких остали свояки, знакомі і други. Вони спльондрували цілу державу, привели до нужди робітників, пробували виголодити селян і учинили з усіх працюючих людий еще більших рабів, ніж вони були за царів.

Це, що говорять большевицькі аґенти, буцімто „червоні" вигубили „панів", являється очевидною брехнею.

Із першим подихом революції, російське „панство" виїхало за границю, забравши з собою досить майна на вигідний прожиток. „Панів" впало дуже мало від большевицьких куль. Натомісць вони вимордували впень усіх, що були ідейними людьми. Коли хто любив свободу і не хотів зносити большевицького ярма, того зараз казнили смертю. Большевики тратили кожного дійсного революціонера, як тільки він допоминався волі для народних мас. Большевицькі чеки порозстрілювали тисячі борців за волю, які вернули із Сибіру, де загнав їх був царат. Старі російські революціонери, які наражували своє життя нераз й недва у борбі з царями, побачили скоро, що большевицька самовлада де-де гірша від царської. Хто із них вспів утечи від масакри, кожний тепер виражує своє обмерзіння для страшного лукавства большевицької кліки.

Навіть такий чоловік, як М. Ґоркій, мусів їх осудити, хоча вони платили йому чималі суми, щоби зискати собі його перо.

Навіть американська анархістка, Емма Ґолдман, хоч вона признає в теорії право на кріваву розправу в революції, не могла дивитися на ту страшну різню, якою большевики вигубили міліони людий.

Коли придивитися до крівавої статистики, то побачимо, що жертвами червоних катів впали переважно селяни, відтак робітники, відтак прості жовніри, а на послідку переважна часть трудової інтеліґенції. Кромі царської родини і невеликого числа аристократії — уся решта московського „панства" живе по нинішний день вигідно за границею і чекає до того часу, коли темним Москалям обридне новочасна пролетарська аристократія.

Великий насміх над здоровим розумом є те, що тепер справують у Росії владу такі, що ніколи не брали участи в оружній, революційній розправі. Дійсні революціонери, які повалили царат, повбивані большевицькими „чрезвичайками" або бідними скитальцями-втікачами по чужих краях.

Такий н. пр. Троцький, провадив революційну борбу хиба на стовпцях нюйорської жидо-московської ґазети та на сходинах російських Жидів на східній стороні Ню Йорку. Ленін жив собі вигідно в Швайцарії [illegible] був до Росії доперва по довершеній революції, на те, щоби на місце поваленого царя собі стати царем.

Обаж вони були аґентами Німеччини, яка дала і гроші на розвал російської держави. А це, чого вони доконали, певне перевисшило усі сподівання німецьких дипломатів. Вони спустошили край і вигубили більше народу ніж ціла світова війна.

Такими самими „героями" є Зіновєв, Раковський, Каменев — уся большевицька голота від верху до споду. Скористали з безмежної глупоти Москалів, найняли Китайців і Лотишів і з тими наємними військами захопили усю владу у рабського племени Московщини. Достоту таксамо, як клоись римські царі при допомозі наємних чужих війск!

Із усього світу злетіли відтак усякі нероби-недоуки і сформували із себе нове „панство" під назвою комуністів. Вони порозділювали між собою ріжні уряди, завели шпигунів і „чеку" і поводяться із народом еще лютійше, ніж колишня родова аристократія і царі.

У Росії нарід мовчить і терпить. На Україні, по тисячах повстань, по вимордованню десять міліонів селян, народ обезсилився і собі затих.

Цей спокій це тишина на кладовищи, на котрім большевики поховали революцію і свободу.

Проти нової панщини, проти червоного царату мусить повстати людство, як проти найстрашніщої неволі, яку коли-небудь зазнав світ!

Н. Костів.

В. Будзиновський.

ЯК БИ МУЖ СКАЗАВ.

Оповідане.

(7)

Та я лиш так питаю. Хоч я ще не бачила твоєї долоні, знаю, що тебе пригнало до мене. Ти хочеш знати, що сталося з Сеньком Горбанем. Чи не так?

Дівча спаленіло і не відпало. Що в тім глечику?

Мід. Ще пару яєць даю вам.

Подай руку.

Оглянувши руку, циганка спитала:

Ти мабуть гадаєш, що Сенька вовки зїли, або дерево вбило?

Люди кажуть так.

Бо ті люди не знають, що Сенько до ліса не поїхав.

Не до ліса? Він поїхав з батьком.

З батьком, але не до ліса. Він відїхав на довший час. Всеж таки він здоровий і напише тобі, або перекаже, де він. Може й сам незабаром верне.

Чи довго буду ждати на вісти, або на него самого?

Того не скажу. Не жадай забогато на раз. Найважнійше вже знаєш.

Се, що висказала, ще не найважнійше.

Не найважнійше?... Ну, то хиба ще се доповім, що він не втік від тебе з другою. Він ще любить тебе. Більше не скажу.

Дівчина вдоволена тим, що вчула, вийшла. Побігла просто в корчі і стала скидати з себе всьо, що було на ній. Витріпала, одягласи і вернула до себе. — Як би мені ще раз треба було зайти до сеї відьми, то вже не переступлю її порога, — дівчина говорила до себе. — Викличу. Нехай вийде з хати і ворожить на дворі... Сень ще любить мене. Здоровий і напише, або перекаже, де він. Ся циганка добра ворожка. Мабудь і се, що тепер мені сказала, правда...

Ждала вже цілий тиждень, а заповіджений лист не приходив. По тижни, замість пошталя з листом, перед хату заїхав міський фякер з якимись панами. Вони увійшли в хату.

Чи то хата Клима Горбаня? спитав один панок.

Та його, — відповіла Горбаниха, затрівожена і цікава, що то за напасть.

Я адвокат. Я полагоджував усі законні орудки вашого мужа. І тепер приїхав сюди довести до кінця одно діло, до чого ваш муж дав мені повновласть.

Колиж бо його нема. Вже буде десять днів, як щез і нема про него ніякої вісти.

Саме тому десять днів, як ваш муж Клим Горбань був у мене.

Був?! Був у вас? То він поїхав до міста, не до ліса? Щож з ним? Де дівся? Може, сохрань Господи, в кримінал? Він і Сень, моя дитина?

Він не в криміналі і здоров. Оба здорові. Муж і син.

То деж вони?

Того не скажу, де вони тепер. Муж сам напише вам. Гадаю, що за які дві неділі прийде від него лист.

Чому так пізно?

Бо дорога далека.

Точно так, як ворожила циганка, — баба подумала. — Мабудь воно так і буде.

А чого муж був у вас, і чого ви приїхали сюди?

Вашому мужови були потрібні гроші. Отже я йому знайшов купця і він продав коні з возом і упряжию. Продав їх сему панови в окулярах, з парасолем і в кальошах. То професор. Окрім того той пан професор купив від вашого мужа пів морґа ліса і півтора морґа сіножатки. Тої, що під лісом. Пан професор хоче там поставити собі віллю.

Що таке?

Віллю. То така хата, до якої пани з міста приїздять лише на літо. Ми приїхали відміряти. Той третий пан, то ґеометра. Ми привезли з собою мапу, але воліли би, щоби ви, або котре з ваших дітий показали нам, де тота сіножатка. Пан професор хоче взяти сіножатку в посідане і зараз заорудить.

Або я знаю, чи правда все те, що говорите?

Я привіз контракт, який ваш муж підписав у нотаря і при свідках. Як не вірите, то ходіть з нами до панотця. Я йому покажу контракт. Він скаже вам, чи правду говорю.

Добре. Ходім до еґомосця. Але нехай при тім ще буде жандарм і нехай він скаже, чи контракт справедливий.

Ходіть на бік, я вам щось скажу на вухо.

Адвокат відступив пару кроків, Горбаниха пішла за ним.

Про мене, при тім може бути й сто жандармів, — адвокат промовив до неї. — Але се може пошкодити вашому мужови. Ваш муж щез з села тої днини, коли небіщика Боруховича викинула земля, чи він сам виліз на світ, чи може хто його вигреб і заніс під вікно вдови. Чи так було?

Та таки так.

Той небіщик будьто би приказував звернути вашому мужеви довг. Чи так було?

Так говорить лісничина і так говорить пробощ.

Отже бачите. Жандарми гадають, що то ваш муж викопав лісничого...

А деж би він таке!

Таке, чи не таке, так думають жандарми. Як би вони провідали, де ваш муж, то заарештували би його.

Господи милосерний!

Отже жандарми не повинні знати, що ваш муж саме тої днини був у мене. Як би жандарм побачив контракт, то побачив би також, що ваш муж робив контракт тоді, коли втік з села. Він подав би мене до суду, щоби я сказав, куди Клим Горбань повіявся. В суді я був би свідком, отже мусів би присягати і сказати правду. Вашого мужа піймали би і заперли би там, де цілу добу просидів пробощ.

То ви знаєте, де Клим?

Знаю, куди пустився. Але де він саме тепер, того не скажу. — А куди пустився?

Ліпше для него і для вас, коли ще не будете знати. Кожда баба має довгий язик. Вищебечете, тай нашлете на него жандармів.

Не вищебечу, я не язиката. Я Климови поклявся, що не скажу нікому. І вам ні.

Коли він верне?

Він про все те напише вам.

Баба пішла з панками під ліс і показала їм продані мужем парцелі. Відміряли, повбивали палики і відїхали.

*

Горбаниха ждала на лист від Клима. По двох дальших неділях прийшов лист, але не від Клима. Сильно зажурилася, бо другий її син, Іванко, що вже добре читав, прочитав, що пише адвокат.

адвокат писав. „Діло важне і пильне".

Що він хоче від мене? — думала. — Може то Клима спіймали і заперли в арешті? Може той адукат буде його боронити і схоче, щоби я йому з гори заплатила?

Про гроші не згадує нічого? — спитала Іванка. — Не пише, щоби я приїхала з грішми?

Про гроші не пише нічого. — Іванко відповів, прочитавши листа ще раз. — В листі стоїть лиш те, що я вам вже переповів.

Запрягай коні. Поїдемо до міста. Ти будеш поганяти.

На всякий случай Горбаниха взяла копу яєць і дві качки. Поїхали. Від жидів на торзі дізналася, де хата адвоката і пішла до него. Качки і яйця лишила, поки що, на возі з Іванком.

Слава Ісусу Христу, — промовила, увійшовши до адвоката. — Спіймали? Сидить?

Адвокат розсміявся.

Руки жандармів закороткі, щоби їх спіймати. Вони оба, ваш муж і ваш син безпечні. До мене прийшло від них письмо.

Прийшло письмо? Та до вас, не до мене?

Бо в тім письмі стоїть дещо таке, чого не повинен знати ніхто в селі; чого не повинні знати жандарми.

Я недовгоязика. Я нікому не сказала би.

Коли ви неписьменні.

Чи нас мало коштувала школа? Мій Іванко ходив до школи. Насамперед в селі два роки. Другі два був у місті. Він вчена голова. Прочитав би листа.

Отже і Іван не повинен знати всего, що Клим пише. Дитина виговорилась би. На добавок в селі знали би, що до вас прийшов лист з Америки. Люди і ще більше жандарми були би цікаві, від кого, та що пише. — Горбаниха аж присіла.

З Гамерики?! — крикнула. — Чи добре чую? Аж з Америки? Та від кого? Може в листі доляри? Богато? А я гадала, що то від Клима.

Таки від Клима.

Та з Гамерики?

З Америки.

Господоньку милосерний! То я вже ніколи не побачу їх! Ні Клима, ні Сенька. Хиба продам ґрунт і хату і худобу, та з дітьми поїду за ними.

Зараз почуєте, що муж про все те пише.

Читайте, пане, читайте!

Отже Клим пише, що він з ласки Бога здоровий, та що з ласки Бога також здоровий Сень. Питає, чи здорові ви, чи здоровий Іван, чи здорова Катря.

Здорові, Климе. З ласки Бога всі здорові.

Добре я йому се напишу.

Ні! Іванко напише, бо він вчений. Був чотири роки в школах., з того два в місті.

Клим далі пише...

Та хиба Сень писав, бо Клим неписьменний.

Таки так. Пише Сень, але пише від Клима.

Отже що він пише?

Не перебивайте, бо ніколи не дійдемо до кінця. Ніч зайде і ви ще не будете знати, що він пише.

(Дальше буде).

МАРС.

Не знаю, чи є в нас який специліст, дослідник Марса і чи бере він участь у теперішних світових дослідах над тою цікавою планетою. Як є, то може він напише щось фахового, я подаю тільки основні, елементарні відомости.

Марс це планета в нашій сонішній системі, котрої колесо круження, знаходиться на четвертому місці від сонця. (Перше колесо це Меркур, друге Венус, третє земля, четверте Марс). Земля віддалена від сонця на 149 міліонів кільометрів, Марс на 227 (несповна). Віддалення Марса від Землі 57 до 400 міл. кільометрів, це залежить від того, де обі ті планети на своїх орбітах знайдуться. Тепер приміром Марс є якраз супроти землі, а за рік буде земля знов на ній самій точці, де нині, а Марс як раз на противній стороні свого колеса, поза сонцем, бо земля потрібує 365 днів (і т. д.), а Марс аж 687 днів, щоби обкрутитися довкола сонця. Отже за рік земля оббіжить цілу свою свою орбіту, а Марс тільки половину, бо вона в нього у двоє більша. За рік між землею і Марсом будемо мати сонце і тому його зівсім не побачимо; він потоне в сонічних проміннях.

Марс богато меньший від землі; його промір на рівнику (Марсовім) має 6885 кільометрів. Значиться требаби сім таких куль як Марс, щоб дорівнали обемови нашої землі.

Земля має оден місяць, який кружить довкола неї, а разом з нею обертається кругом сонця. У Марса є два місяці, двох таких трабантів, але вони маленькі, їх голим оком навіть не видно, вони мають тільки 7 до 8 кільометрів в промірі, отже цілий такий Марсовий місяць могли би ми за кілька годин обійти.

Марс обертається кругом своєї оси майже так само, як земля в 24 годинах і 37 мінутах, значиться день там так довго триває, як у нас, а на иньших планетах він тріває довгі літа, або тільки хвилини, це залежить від того, як скоро котра планета обертається кругом своєї оси. Тому то, коли на Марсі дійсно є якісь мудрі сотворіння в роді людий, то в них поняття часу подібне булоби до нашого, а на иньших планетах воно цілком иньше, на деяких наша хвилина, це вічність, на других наша вічність, це лиш одна хвилина.

Марса не трудно побачити на небі і пізнати по його червонавім блеску. Тепер у нас в Европі видно його в вечірних годинах на всході, як ясну червонаву звізду, котра ясніє чим раз більше, в міру того, як зніматься в гору. Коло півночи він вже високо в полудневім напрямі і зпоміж міліонів иньших зір вибивається своїм ясним світлом.

Крізь телескоп можна побачити, що Марс окружений як і земля воздухом, в котрім збираються хмари, значиться і там так меньше, отже й води на Марсі мабуть куди меньше ніж на землі. Иншими словами Марс мабуть старший від землі і змінійщий від неї, бо планети подібно як і люди, на старість студеніють. Тому, що на Марсі меньше води, тому там і воздух прозрачнійший. Крізь той прозрачний воздух видно, що там нема таких океанів як у нас „Mare Australe", яке бачимо на карті Марса, зготовленій по дослідам Флямаріона і Антоніядого, це мабуть тільки якесь велике болото, в роді наших Пинських болот, величезні, як наші люди кажуть, мокляки. З тих мокляків піднімаються, як острови, високоровені Тіле, Гелляс і другі. Темні місця на побережах того південного Марсового моря (Mare Australe), це мабуть заливи, себто глибші в сушу врізані частини моря, постійно наповнені водою, як ось Sinus Sabaeus, Syrtis Maior і т. д.

Натомісць не видно на Марсі вулканів. Вони там уже вигасли. Иншими словами Марсова кора грубша від земної і лява не може вже її пробивати. На Венері і на Меркурі, що близше до сонця ніж земля і Марс, видно більше хмар, а з того можна вносити, що вони меньше остигли і мають більше води. Можна гадати, що чим котра планета блисша до сонця, тим вона й теплійша. Марс дальше від нього ніж земля і він богато зимнійший від неї.

Не видно на Марсі також таких гір, як у нас. Є тільки високоровені, як ось „Елізіюм", яке бачимо на карті Флямаріона й Антоніядого в кутку, на ліво, в околиці сильно розвитих каналів. Німецький учений Бірґель бачив 29. січня 1899 року, як це Елізіюм зразу жовточервонавої барви протягом кількох годин сильно побіліло. З того він вносить, що це високоровень покривався інеєм, як у нас, у горах буває. Гори на Марсі в наслідок маловодности опустили, щось ніби Карс в Европі порозпукалися й порозсипалися і своїм камінням та піском позасипали пустині.

Цей брак води мабуть по думці таких дослідників Марса, як Американець Ловел, бути головною причиною чому тамошні „люди" покопали скрізь канали. До них вони стягають воду і розпроваджують її по своїй земли, щоби не вигибла ростинність, а з нею і основа їх власного прожитку, бо без ростин нема і звірнинного життя і чоловік жити не може.

І справді, як дивитися на карту Марса, то видно на ній цілу сітку ліній, які виходять із морських заливів і перерізують сушу у всіх напрямах. Там де вони перетинаються видно темні колеса, або чотирокутні темні плями, ніби якісь великі збірники так дорогоцінної для мешканців Марса води. Сітка тих каналів така мистецька, що не трудно повірити, немов то її придумали якісь учені й дуже умні інженери, бо на иньших планетах, нічого подібного не видно.

Алеж ті канали на 30 до 200 кільометрів широкі. Коли там на Марсі так мало води, так до щож тоді таких широких каналів?

Отже Американець Ловел відповідає на це, що самі канали і на Марсі вузкі, як у нас, а ті лінії на 30 до 200 кільометрів широкі, це терени вегетаційні, себто каналами ужизнена земля, на котрій ростуть ростини, ну і живуть Марсові „люди".

Але щож тоді мають значити подвоєння канальних ліній, яке запримітив знаменитий астроном Ціяпарелі? Чи люди на Марсі, що кілька годин регулюють приплив і відплив води в тих каналах, чи це тільки якась така оптична злуда?

Як бачимо; гіпотези (здогад) немовто на Марсі є канали, придумані тамошними інженерами і виконані тамошними саперами й піонерами та всякими другими фаховими робітниками, має за собою богато правдоподібности, але й не мало трудних для переконуючої відповіди питань.

Ми, земні люди, привикли всьо міряти тими явищами, які є на землі. Лінії на Марсі подібні до наших каналів, і тому ми й гадаємо, що це канали. А тимчасом природа така невичерпана в своїх фантазіях творчих, що вона могла ті лінії потворити сама для невідомих нам цілий. Чимало таких геометричних систем стрічаємо в мінеральоґії та в ботаніці, а досить пригадати собі конструкцію нашого ока й уха та всіляких фізіольогічних органів, щоб зрозуміти, що творчі задуми мами природи незбагнуті й невичерпані ніколи, що для них нема границь можливости й неможливости. Коли нинішній чоловік придумує неодно, що для вчорайшого було „рішучо неможливе", то чомуж не моглаби природа придумати хочби й отсих каналів на Марсі. Те що знаємо про Марс дуже цікаве, ті знимки, виміри і т. д., але всьо воно лежить ще на лінії гіпотез а не наукових аксіонів, це здогади, а не певність.

Можна здогадуватися, вірити, „бути переконаним", що на Марсі живуть якісь вищі, мудрі сотворіння, подібні до людий на землі, але певних доказів на це нема.

Ці певні докази хотів добути від них Марконі при помочи бездротних сиґналів, а Ніколя Тесля хотів їх туди посилати, дехто радив запалити цілі величезні ліси, щоб дати знак на Марс і спонукати тамошних мешканців до якоїсь відповіди, великі богачі не жалували витрат на обсерваторії, телескопи, спектроскопи, поутворювали стипендії і нагороди для розслідів питання, чи живуть на Марсі люди, але покищо нічо певного не маємо. То тільки можна сказати, що коли там є люди, то їх життя в нашому розумінню не дуже то розкішне. Мало води, рідкий воздух і зимно. Пересічна температура яких 17 ступенів зимна а на рівнику в середині літа не більше як 2 ступені „спеки". Наш чоловік не почувавби себе щасливим на Марсі.

І там є день і ніч, літо й зима, вода й суша, є мабуть якась ростинність, звірята, якесь вище органічне життя, не так як на місяци, де всьо завмерло. І там є теплійші й зимнійші сторони, падуть дощі, замерзає лід, покриваються бігуни (полюси) зимною шкаралущою. І там ті леди й сніги, то більшають, то маліють, мабуть відповідно до пори року.

І як ми любимо свою землю і називаємо її найкращою з планет, так може й тамошні люди, приспособлені до тамошних фізично-географічних умов, люблять свого Марса і хвалять собі його, тішаться і сумують невідомими для нас радощами, і недоступною для нашого серця тугою.

А всеж таки ці люди на Марсі покищо тільки наш здогад, котрий ствердить, або заперечить дальший поступ науки.

Теперішна близкість Марса до землі дає нагоду наблизити також наші здогади до певности.

Учені зроблять, що тільки нині можливе. Це певно.

Богдан Лепкий.

(Конець)

СУЧАСНЕ ГАЛИЦЬКЕ СЕЛО.

(допись з Галичини.)

Галицьке українське село від часу великої війни 1914—1918 сильно змінилося. Наші люди відбули примусово далекі подорожі, по чужих краях і богато в дечому навчилися. На ріжних фронтах і полонах приглядалися життю й побутови инших народів та бачили у одних добробут, а у других (Москалів) нужду і капарство. Ріжниця між культурним Заходом і російською мізерією сим впадала в очі і наш селянин легко її пізнав.

Зверхний вигляд села ціхує передусім велика **чистота.** Подвіря навіть у найбіднійших селян удержувані чистенько, нераз взірцево. Так само в середині хати пізнати зміну в порівнанню з передвоєнними часами. Стіни украшені численними мисками і тарілками, які стоять звичайно без ужитку, бо селяни дуже люблять їсти з одної миски. Вікна прислонені фіранками, у біднійших паперовими, але всетаки зі смаком зробленими. Святих образів у хаті менше, давні цісарські мальовила повикидано. На їх місце приходять фотографії у яких селяни починають любуватися. Образи й фотографії заквітчані ріжнокольоровими комцями з паперу. У „Американців" то значить тих, що бували в Америці, в хаті буває стінний годинник або будильник, часом грамофон і машина до шиття.

Селяни пізнали вже величезні користи друкованого слова і кождий старається мати бодай малу бібліотечку переважно господарського змісту, крім того пару оповідань, сміховинок та инші. Газети приходять не лише до читальні, але й окремо селяни принумеровують собі, на жаль навіть не все богатий. Далеко ще нам до культури німецьких або чеських селян, де у кожного є книгозбірня, найменше з кількасот книжками.

Дуже відрадне явище, що селяни вже раз покидають давну селянську ношу домашного виробу. Приклонники народнього строю покликувалися на те, що в такій ноші селяни більше поетично виглядають, що такий стрій тревалійший від фабричного. Але з другої сторони щоби таку одіж зробити, на се марнувати безліч часу, а що найголовнійше така наша звязує людину. Селянин у такім строю всюди був помітуваний всюди його висмівали в зелізниці стоях в уряді кланявся перед кожним писарчуком, хоч і писменний піде не мав доступу. Селяни в народнім строю може і виглядають поетично, але зовсім некультурно. Народний стрій належить безповоротно до музеїв і до пастухів, на сцені може ще жити доволі заки, але в практичнім життю є завадою культурного поступу. Національних ознак некультурности нам зовсім не треба. Від біди вистарчить вишита сорочка, що зовсім добре надається до маринарки і до дівочого строю. А що би наші гроші не йшли до чужих кишень, треба заснувати фабрику сукна й українську кравецьку робітню готових убрань.

Пересиленці з Америки з деяким капіталом і хистом моглиби тут зробити добрий інтерес, бо збут бувби певний і прямо величезний.

Ще одного навчилися наші люди в чужих краях, а саме красної управи землі. Вони бачили, що й по инших краях скупо на землю, що й там є малоземельні господарі, а живуть куди краще, як у нас богачі. Тому то і в нас люди беруться вже до розумної господарки краще навозять поле, витягають урожайний намул з річок млинівок, з придорожних ровів і дають на поле, ліпше виорюють ґрунт, обмежують скількість ґатунків біжа. Замість збіж, що рідко у нас поплачується беруться до городовини. Поле вичищують з будяків, деякі спроваджують собі штучні нагної і мають пересічно два рази ліпший збір, ніж перед війною. До того піднесення рільної господарки причинився богато свіжо виданий редакцією „Нового Часу" календар „Село" що тішиться великим попитом на селі.

Надвижка беземельних не змоги еміґрувати, береться з конечности до всякого ремесла і торговлі, покищо кооперативної. Бо треба знати, що за останн ріоки в Галичині українська **кооперація** сильно розвинулася. В повітових місточках усюди є союзи, а по селах господарські кооперативи. Свої продукти селяни не прадають уже за безцінь, як давнійще, але розвідують і розпитують, де би їх дорозше збути і нераз їздять фірами і по десять миль на чужі торги. Збут за границю у нас покищо не наладжений, бо обтяжений законами.

Замість давної пітики й диких забав поширюється по селах ріжні форми культурної розваги. Найбіль улюблені є аматорські представлення. Театром служить читальня часом стодола. Режісерами, що вчать ґрати на сцені аматорів, бувають спосібнійші одиниці, бувші військові підстаршини, дяки учителі, академіки. Сільські театральні гуртки їздять також по чужих селах і там дають представлення. Репертуар беруть переважно побутовий і то кращих драматургів, Карпенка Карого, Старицького, Кропивницького, бо вироблений уже смак бридяться слабими штуками мало відомих авторів. — Знаю одно село в калуськім повіті, де майже вся шкільна молодіж уміє ґрати в **шахи** і грають нераз до пізної ночі. Читальняні шахи ходять з рук до рук. Декуди хлопці вміють самі вирізувати шахи з дерева. Грають досить добре і все дуже поволи. — Як усе і всюди горнеться молодіж до танців. По селах домічують три танці: коломийка, валець і полька, але по місточках не цураються також і сальонових і модних танців. Завдяки праці і виступам балетника Авраменка поширились в нас народні танці: чумак, метелиця, гопак, катерина оркан. Між танцями молодь співає патріотичні пісні переважно стрілецькі.

Руханкові товариства по селах тепер трохи занедбані ізза нечуваних переслідувань властий, але за те поширюється **спорт.** Знаю богато сел у ріжних повітах, де сільські хлопці гуртуються у **футболеві** дружини, купують собі в місті мяч і ґрають (часом боса) цілими годинами на вигонах, лугах та посовиськах і лісних полянах. На змаганнях, що їх улаштовує Укр. Спорт. Сою по містах і місточках Східної Галичини, бувають також сільські хлопці і там пізнають „зґрубша" правило й техніку гри.

В Бібрці „Сокіл" справив собі при помочи місцевих майстрів невеликим коштом **ґімнастичне приладдя,** (заслуга голови товариства А. Козакевича): дручок, (рек), поруччя, коня й козла. Мило глянути, як укр. молодь місточка по цілоденній праці в полі чи при будові й майстернях, сходиться вечером до Сокола і вправляють на німецьких приладах не згірше львівських соколів, і вчаться вільних вправ під звуки пісень. Жидки й Поляки зависним оком споглядають і на прилади бездоганно виконані і на вправи і важне число учасників. Давши два три концерти у себе в дома браві Бобрчани ладують ґімнастичні приладя на фіри і їздять з ними по доокличних селах. Там показують цілу свою програму, цілий фестин. Приклад потягає вже й сільські парубки собі хочуть справляти ґімнастичні приладя і екуди вже мають. Не таке воно гарне, як у місті, але моцне, як селянські руки мазолисті і свою службу так само добре робить.

Ще один спорт має богато аматорів на селі колесництво. Селянські хлопці аж гинуть їздити на ровері! В двійку і трійку складаються, аби купити ровер їздять самі і другим позичають за молою оплатою. Декуди навіть дівчата уміють їздити на колесі.

І так як бачимо українське селянство поступає чимраз більше культурно. Селяни живо цікавляться політикою, але мають сильні нерви й не переймаються невдачами. Вони знають, що тільки витревалою працею можна чогось доробитися. На селі ні сліду пригноблення! Чуженецьку владу уважають тимчасовою, до власти стремлять спокійно, але вперто. Нема вже у нас на селі людий, що єдиний поратунок бачили би в одній партії Навпаки селяни визнаються вже в партійних ріжницях і знають що до одної мети треба йти ріжними шляхами і що не все простий шлях найліпший. Відрадно завважати, як по трохи розвивається большевицький дурман, що ще недавно полапував душі, особливо сільської бідноти. Наше селянство без ріжниці маєткових відносин є глибоко національне. Співпрацю з інтеліґенцією ніхто не відкидує і на панування горстки чужого пролетаріяту ніхто споміж селян не згодиться. Приман чужої допомоги уступає місце кличови власними силами!!!

Т. Ф.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмініcтрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".